

Ιστορία Γ' Γυμνασίου
Επαναληπτικό Υλικό

Αφού μελετήσετε τις σελίδες 91-93 και 110 -120 του βιβλίου Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία Β' Γυμνασίου και τις σελίδες 10-13 Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία Γ' Γυμνασίου να απαντήσετε στα ακόλουθα:

Κύρια σημεία ύλης

1. Κύριοι όροι:

φέουδο, αναγέννηση, καθολικός (οικουμενικός) άνθρωπος, ανθρωπισμός, Πολιτεία γραμμάτων.

A. Φέουδο: Είναι τεράστια έκταση καλλιεργήσιμης γης, βοσκοτόπων, πηγών, κατοικημένων περιοχών κλπ. Στην περιοχή αυτή διαμένουν ο **φεουδάρχης** που είναι ο άρχοντας και ο ιδιοκτήτης της γης , ελεύθεροι καλλιεργητές , πάροικοι και δούλοι. Όλοι υπηρετούν το φεουδάρχη.

B. Αναγέννηση: Καλλιτεχνικό και πνευματικό κίνημα 15ου και 16ου αι. Κύριο χαρακτηριστικό της Αναγέννησης είναι η αναβίωση των αξιών της κλασικής αρχαιότητας, που είχαν μερικώς μόνο χρησιμοποιηθεί κατά τον Μεσαίωνα, για τη θεμελίωση ενός καινούριου κόσμου.

Γ. Οικουμενικός άνθρωπος: Οικουμενικός άνθρωπος θεωρείται αυτός που με την κατάλληλη αγωγή, με την απόκτηση ψυχικών, πνευματικών και σωματικών χαρισμάτων, με τη γνώση καθορίζει τον προσωπικό του αγώνα και το πεπρωμένο του (τη μοίρα του).

Δ. Ανθρωπισμός: Η στροφή προς τη βαθύτερη γνώση της αρχαιότητας.

Ε. Πολιτεία των Γραμμάτων: Δίκτυο σχέσεων και πολιτισμού που δημιουργείται από τους ανθρωπιστές, φορείς του ανθρωπισμού, για να διαδώσουν τις ιδέες τους.

2. Σχέσεις αρχόντων – βασάλων στη δυτική μεσαιωνική Ευρώπη (προστασία και υποχρεώσεις, τελετή της περιβολής, φεουδαρχικό συμβόλαιο).

Οι σχέσεις του φεουδάρχη με τους υποτελείς (τους βασάλους) του στηριζόταν σε ένα συμβόλαιο που υπέγραφαν μετά από μία τελετή (της περιβολής).

Το φεουδαρχικό συμβόλαιο

Ο Υποτελής/βάσαλος οφείλει στον Κύριό του

- Πίστη
- Υποταγή
- Στρατιωτική βοήθεια
- Οικονομική βοήθεια

Ο Κύριος οφείλει στον Υποτελή του

- Προστασία
- Δικαστική βοήθεια
- Διατήρηση της ακεραιότητας του κτήματος που του παραχώρησε

3. Νέα αντίληψη για τον άνθρωπο και τον κόσμο σε σύγκριση με τις αντιλήψεις του μεσαιωνικού ανθρώπου;

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

- Συνεχώς φρόντιζε για τη σωτηρία της ψυχής του
- Απείχε από τις χαρές της ζωής
- Πίστευε πως οτιδήποτε άλλο έκανε εκτός από τα θρησκευτικά του καθήκοντα ήταν μάταιο

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

- Ο άνθρωπος τοποθετείται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος
- Οι υλικές ανάγκες θεωρούνται σημαντικές
- Σημαντική θεωρείται η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης
- Ο άνθρωπος προσπαθεί να προοδεύσει μέσα από την εξέλιξη της επιστήμης

5. Συμβολή Ελλήνων λόγιων στην ανάπτυξη των ανθρωπιστικών σπουδών;

Προέβαλαν τα ελληνικά γράμματα με το διδακτικό και εκδοτικό τους έργο και ενίσχυσαν το ενδιαφέρον για την έκδοση αρχαίων ελληνικών κειμένων και τη συλλογή αρχαίων χειρόγραφων από βιβλιοθήκες και ηγεμόνες.

6. Τρόποι διάδοσης των ιδεών της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού;

Διαδόθηκαν μέσα από τις συχνές μετακινήσεις καλλιτεχνών και λογίων και την εφεύρεση της τυπογραφίας η οποία έγινε από τον Ιωάννη Γουτεμβέργιο το 1450 μ.Χ.

7. Επίδραση των ιδεών της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού στη λογοτεχνική

και καλλιτεχνική παραγωγή της εποχής. → Η Αναγέννηση συνέβαλε στη θεμελίωση ενός καινούριου κόσμου στον οποίο ο ίδιος ο άνθρωπος γίνεται το επίκεντρο της παρατήρησης και του ενδιαφέροντος των λογίων, των σοφών και των καλλιτεχνών. Το σώμα, η επίγεια ζωή και η ομορφιά αποκτούν τη δική τους θέση στη ζωή του ανθρώπου και διαμορφώνουν μια νέα αντίληψη για τη ζωή.

→ αντιγραφή κλασικής αρχαιότητας

→ προβάλλει μύθους της αρχαιότητας και της φύσης

→ Τέλειες αναλογίες → Επίκεντρο ο άνθρωπος - γυμνό σώμα

→ όλα σε συνδυασμό με το θρησκευτικό συναίσθημα

8. Ορισμός Ευρωπαϊκού διαφωτισμού, τόπος και χρόνος εμφάνισής του και βασικές αρχές του.

Πνευματικό κίνημα που πρωτοεμφανίζεται στην Αγγλία τέλος 17ου αι. και κορυφώνεται στη Γαλλία τον 18ο αι κατά το οποίο:

- Κάθε αυθεντία απορρίπτεται
- Κάθε υφιστάμενη γνώση επιδέχεται κριτική
- Η λογική είναι ο μόνος ασφαλής τρόπος ερμηνείας του κόσμου
- Ο άνθρωπος μπορεί να προοδεύει διαρκώς

9. Κύριοι Διαφωτιστές και οι κυριότερες θέσεις τους.

Φυσικά Δικαιώματα: Όλοι οι άνθρωποι έχουν, μόνο και μόνο γιατί είναι άνθρωποι, ορισμένα δικαιώματα: **ζωής, ιδιοκτησίας, ισότητας απέναντι στο νόμο, ελευθερία σκέψης και έκφρασης**, τα οποία δεν μπορεί να καταργήσει καμιά εξουσία.

Τζον Λοκ

Κοινωνικό συμβόλαιο: Τα άτομα δέχονται να παραχωρήσουν ορισμένες από τις ελευθερίες τους προκειμένου να συμβιώσουν και το κράτος εγγυήθηκε αυτή τη συμφωνία. Αν το κράτος παραβεί τους όρους αυτού του κοινωνικού συμβολαίου και γίνει τυραννικό, τότε οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα της αντίστασης.

Ρουσό

Γενική Βούληση: Η γενική βούληση εκφράζεται με τη συμμετοχή του λαού στη λήψη των αποφάσεων. Η πολιτική εξουσία πρέπει να βρίσκεται στα χέρια του λαού και όχι κάποιου ηγεμόνα. Το δημόσιο συμφέρον εκφράζεται μέσα από τη σύνθεση των ατομικών βουλήσεων.

Αιμίλιος ή Περι Αγωγής;

Υποστήριξε ότι η εκπαίδευση πρέπει να βασίζεται στην προσωπική αναζήτηση του διδασκόμενου. Ο δάσκαλος δεν πρέπει να λειτουργεί ως αυθεντία· χρειάζεται μόνο να θέτει ερωτήματα και να οδηγεί τον μαθητή στην ανακάλυψη απαντήσεων.

Μοντεσκιέ

Διάκριση των εξουσιών

Υποστήριξε τη **διάκριση των εξουσιών, δηλαδή οι φορείς της εξουσίας πρέπει να είναι διαφορετικοί**. Οι εξουσίες πρέπει να ασκούνται από διαφορετικά πρόσωπα έτσι ώστε οι φορείς της εξουσίας δεν θα συγκέντρωναν τόση δύναμη ώστε να κάνουν κατάχρησή της.

Εκτελεστική εξουσία → κυβέρνηση (σώμα που εφαρμόζει τους νόμους)

Νομοθετική εξουσία → βουλή (σώμα που θεσπίζει τους νόμους)

Δικαστική εξουσία → δικαστές (ελέγχουν την τήρηση των νόμων)

Βολτέρος

Ανεξιθρησκία

Ο Βολτέρος ασκεί αυστηρή κριτική στην καθολική εκκλησία, κατηγορώντας τη για φανατισμό και καταπίεση. Κατακρίνει την **Οι διαφωτιστές πίστευαν ότι μόνο η καθιέρωση της ανεξιθρησκίας θα απάλλαζε τους ανθρώπους από τη μισαλλοδοξία.**

Άνταμ Σμιθ

→**Οικονομικός φιλελευθερισμός:** υποστήριξε ότι το κράτος δεν πρέπει να επεμβαίνει παρά ελάχιστα στην οικονομική ζωή.

10. Εγκυκλοπαίδεια

Συλλογικό έργο 33 τόμων στο οποίο συνοψίζονται οι ιδέες του Διαφωτισμού. Σ' αυτό παρουσιάζονται όλες οι νέες γνώσεις, νέες ιδέες και αντιλήψεις για θέματα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά και άλλα. Πρωτεργάτες: Γάλλοι Ντιντερό και Ντ'Αλαμπέρ.

B. Ασκήσεις εμπέδωσης

A1.

Κάθε στοιχείο της Στήλης Α αντιστοιχεί με ένα στοιχείο της Στήλης Β. Να γράψετε τους αριθμούς της Στήλης Α και δίπλα από τον καθένα το γράμμα της Στήλης Β που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
α. Γουτεμβέργιος	1. Φορέας ανθρωπισμού
β. Μοντεσκιέ	2. Οικονομικός Φιλελευθερισμός
γ. Βάσαλος	3. Εφευρέτης της τυπογραφίας
δ. Άνταμ Σμιθ	4. Έλληνας Λόγιος
ε. Ρουσό	5. Υποτελής
στ. Γεώργιος Γεμιστός	6. Διάκριση εξουσιών
ζ. Βολτέρος	7. Εγκυκλοπαίδεια
η. Ανθρωπιστής	8. Γενική Βούληση
θ. Ντ' Αλαμπέρ, Ντιτερό	9. Ανεξιθρησκία

α-3	β-6	γ-5	δ-2	ε-8	στ-4	ζ-9	η-1	θ-7
------------	------------	------------	------------	------------	-------------	------------	------------	------------

A2.

Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος», δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.

- α. Ο Διαφωτισμός τοποθετείται χρονικά τον 16^ο αι. **Λ**
- β. Ο Άνταμ Σμιθ άσκησε αυστηρή κριτική στην καθολική εκκλησία. **Λ**
- γ. Η Αναγέννηση ήταν πολιτικό και πνευματικό κίνημα του 15^{ου} και 16^{ου} αιώνα. **Λ**
- δ. Ο Ρουσσό υπήρξε ένας από τους πρωτεργάτες της Εγκυκλοπαίδειας. **Λ**
- ε. Οι διαφωτιστές άσκησαν αυστηρή κριτική στην καθολική εκκλησία την οποία κατηγορούσαν για φανατισμό. **Σ**
- στ. Οι Διαφωτιστές πίστευαν πως μόνο η καθιέρωση της ανεξιθρησκίας θα απάλλαζε τους ανθρώπους από τη μισαλλοδοξία. **Σ**
- ζ. Σύμφωνα με τη γενική βούληση του Ρουσό η εξουσία πρέπει να βρίσκεται στα χέρια του βασιλιά. **Λ**
- η. Η Εγκυκλοπαίδεια ήταν ένα συλλογικό έργο 20 τόμων. **Λ**
- θ. Ο Άνταμ Σμιθ υποστήριζε την επέμβαση του κράτους στην οικονομική ζωή. **Λ**
- ι. Οι τρεις εξουσίες κατά τον Μοντεσκιέ ήταν η εκτελεστική, η νομοθετική και η δικαστική. **Σ**
- κ. Τα φυσικά δικαιώματα διατυπώθηκαν από τον Ρουσό. **Σ**

A3.

Να ταξινομήσετε τα πιο κάτω ιστορικά γεγονότα κατά αύξουσα χρονολογικά σειρά, ξεκινώντας από το προγενέστερο και αριθμώντας τα από το 1 μέχρι το 4.

- α) Αναγέννηση
β) Διαφωτισμός
γ) Μεσαίωνας – φεουδαρχία
δ) Εφεύρεση τυπογραφίας

γ) Μεσαίωνας – φεουδαρχία
α) Αναγέννηση
δ) Εφεύρεση τυπογραφίας
β) Διαφωτισμός

B1.

Μιχαήλ Άγγελος, «Δημιουργία του Αδάμ» στον θόλο της Καπέλα Σιξτίνα. Στο έργο κυριαρχεί ο Θεός που με το άγγιγμά του δίνει ζωή στον άνθρωπο. Μεταξύ των ετών 1536-1541, Βατικανό, Καπέλα Σιξτίνα.

Να εντοπίσετε χαρακτηριστικά της αναγέννησης στον πιο πάνω ζωγραφικό πίνακα...

Ο ζωγράφος συνδυάζει χαρακτηριστικά της αρχαίας ελληνικής τέχνης και τάσεις της εποχής του: αντιγραφή κλασικής αρχαιότητας με επίκεντρο τον άνθρωπο ο οποίος έχει τέλειες αναλογίες και είναι γυμνός (αποθέωση του σωματικού κάλλους, λατρεία της πλαστικότητας του γυμνού σώματος) όλα όμως σε συνδυασμό με το θρησκευτικό συναίσθημα της εποχής του. Υπάρχει αρμονία και τελειότητα στις μορφές.

B2.

→ Να περιγράψετε την εικόνα...

Η εικόνα παρουσιάζει έναν αλυσοδεμένο άντρα, με κλειστά/δεμένα μάτια, φμωμένο για να μην μπορεί να εκφραστεί. Ο άντρας αυτός είναι σκελετωμένος και έχει πληγές στο σώμα. Κουβαλάει στη ράχη του τρεις καλοαναθρεμένους άνδρες οι οποίοι φαίνονται να έχουν εξουσία επάνω του. Ο ένας φαίνεται επρόσωπος της εκκλησίας γιατί φοράει ράσο (ένας μεγάλος σταυρός κρέμεται στο στήθος του και κρατάει συγχωροχάρτια), ο άλλος κρατάει μαστίγιο και τα ρούχα του θυμίζουν βασιλιά ή εξουσία όπως και ο τρίτος άνδρας.

→ Ποιες ιδέες του διαφωτισμού αντιστέκονται σε αυτό το φαινόμενο; (Α) τα φυσικά δικαιώματα Β) το κοινωνικό συμβόλαιο ...)

Ο διαφωτισμός αντιστέκεται σε αυτά τα φαινόμενα γιατί σύμφωνα με τις αρχές του κάθε αυθεντία απορριπτεται και ο άνθρωπος πρέπει να μπορεί να προοδεύει. Οι τρεις άνδρες στην εικόνα παρουσιάζονται ως αυθεντίες που καταπιέζουν τον άνδρα από κάτω ενώ ο ίδιος αδυνατεί να προοδεύσει κάτω από αυτές τις συνθήκες. Επίσης κατά τον διαφωτισμό όλοι οι άνθρωποι έχουν, μόνο και μόνο γιατί είναι άνθρωποι, ορισμένα δικαιώματα: **ζωής, ιδιοκτησίας, ισότητας απέναντι στο νόμο, ελευθερία σκέψης και έκφρασης**, τα οποία δεν μπορεί να καταργήσει καμιά εξουσία. Στην πιο πάνω εικόνα οι τρεις άνδρες στερούν από τον καταπιεσμένο άνδρα τα δικαιώματά του γι' αυτό ο Τζον Λοκ προσθέτει με τη θεωρία του **Κοινωνικού Συμβολαίου ότι η βία φέρνει βία άρα πρέπει να αντισταθεί στην καταπίεση**. Τα άτομα κατά το κοινωνικό συμβόλαιο δέχονται να παραχωρήσουν

ορισμένες από τις ελευθερίες τους προκειμένου να συμβιώσουν και το κράτος εγγυήθηκε αυτή τη συμφωνία. Αν το κράτος παραβεί τους όρους αυτού του κοινωνικού συμβολαίου τότε οι άνθρωποι οφείλουν να αντιδράσουν και να επαναστατήσουν. Τέλος σύμφωνα με το Ρουσό και τη **Γενική Βούληση** ο λαός πρέπει να συμμετέχει στη λήψη των αποφάσεων. Η πολιτική εξουσία πρέπει να βρίσκεται στα χέρια του λαού και όχι κάποιου ηγεμόνα σε αντίθεση με την εικόνα. Το δημόσιο συμφέρον εκφράζεται μέσα από τη σύνθεση των ατομικών βουλήσεων.